

Nr 71.

Ankom till Riksdagens kansli den 19 april 1910 kl. 8 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrade grunder för statsbidraget till vinterväghållningen.

(2:a A.)

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets behandling öfverlämnad motion (nr 67) har herr *A. Wiklund* hemställt, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t efter verkställd utredning för Riksdagen framlägga förslag dels därom, att statsbidrag till vinterväghållet må utgå efter samma grund som statsbidraget till sommarvägunderhållet, dels ock till de ändringar i gällande väglag, hvilka till följd af statsbidragets utgående må anses erforderliga.

Till stöd härför har anförts följande:

»Enligt gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet utgår statsbidrag för underhåll af de allmänna vägarna allenast under den tid marken är bar, men däremot icke, då den är besvärad af snö och is.

Vid fjolårets riksdag väckte jag en motion (nr 52), däri jag, i syfte att bidrag till kostnaden för vinterväghållningen jämväl måtte lämnas af statsmedel, föreslog viss ökning af det under nionde hufvudtiteln äskade förslagsanslaget till vägunderhållet på landet. Hvilka åsikter man än må hysa i fråga om statens bidrag till eller rent af dess öfvertagande af vägunderhållet i dess helhet, lärer väl böra erkännas, att, om staten lämnar bidrag till vägunderhållet sommartid, konsekvensen fordrar, att liknande bidrag utgår äfven under vintertiden. Anses det vara ett statsändamål, att vägarna hållas i fargilt skick under den tid, då marken är bar — och statsbidrag, som i sådant afseende lämnas, synes otvifvelaktigt gifva detta vid handen — måste det i lika hög grad vara ett statsändamål, att vägarna äro trafikabla under den del af året, då marken är besvärad af snö och is; och följaktligen bör äfven i detta fall statsbidrag med samma fog komma i fråga.

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 8 Saml. 31 Häft. (Nr 71).

Den kommitté, på hvilken förslaget den nuvarande väglagen är grundad, har också för sin del framhållit, att vinterväghållet till sin natur är fullkomligt likställigt med sommarvägunderhållet och att ingen anledning förefinnes att låta en grund gälla för det ena och en annan för det andra. Kommittén föreslog emellertid icke något statsbidrag för sommarvägunderhållet och hade således ingen anledning att föreslå något sådant för vinterväghållet. Men jag tror mig dock kunna säga, att af kommitténs betänkande framgår, att därest kommittén funnit sig böra ifrågasätta statsbidrag för sommarvägunderhållet, så hade den med all säkerhet äfven ifrågasatt dylikt bidrag för vinterväghållet.

Frågan om statsbidrag för underhåll af de allmänna vägarna äfven vintertid har varit föremål för behandling i Riksdagen vid flera föregående tillfällen. Motioner i detta syfte ha förelegat vid 1891, 1899 och 1900 års riksdagar. Men framställningarna hafva afstyrkts af vederbörande utskott, utan att något egentligt skäl därför anförts, och Riksdagen har ej funnit anledning bifalla hvad motionärerna föreslagit.

Ett liknande öde rönt äfven min vid föregående års riksdag väckta motion i ämnet, liksom en motion med samma innebörd, framlämnad af herr Rogberg i Första kammaren. Sammansatta stats- och lagutskottet, som hade motionerna under förberedande behandling, afstyrkte bifall till desamma; och Riksdagen biträdde utskottets förslag.

Jag har emellertid icke ansett mig böra låta bero vid denna utgång af saken. Det synes mig nämligen fortfarande, att öfvervägande skäl tala för ett bifall till hvad motionärerna föreslagit. Om också därigenom någon verklig utjämning af vägtungan mellan de olika väghållningsdistrikten icke skulle åstadkommas, lär det väl icke kunna förnekas, att i viss mån en lindring skulle uppstå beträffande de distrikt, där vägbördan är synnerligen tryckande. Sant är visserligen, att i några distrikt finnas stora vägkassor, till följd hvaraf ett ökad statsbidrag i den form, motionärerna ifrågasatt, där skulle kunna anses obehöfligt. Men dessa vägkassor ha i allmänhet uppstått därigenom att de väghållningsskyldige själfva samman-skjutit däri ingående belopp, hvilket åter sammanhänger med det förhållandet, att väglagen icke medgifver uttaxering allenast af hvad som åligger för det årliga vägunderhållet. Men det bevisar alls icke, att icke vägbördan kan vara tung äfven i sådana distrikt, där det finnes öfverskott i vägkassan. För öfrigt komma dessa kassor säkerligen att förr eller senare tagas i anspråk för ny- eller ombyggnad af vägar och broar och följaktligen snart vara fullt tagna i anspråk. Då det måste anses rättvist, att statsbidrag till vinterväghållet lämnas, bör den omständigheten, att

i vissa distrikt medel måst samlas i vägkassan, ej hindra samma distrikt att få del i det blifvande statsbidraget till vinterväghållet.

Vid frågans behandling i kamrarna den 24 april 1909 uttalades från flera håll sympatier för den till grund för motionerna liggande princip. Så förklarade t. ex. utskottets ordförande, att han icke ville ställa sig afvisande mot tanken i min motion, ehuru han icke kunde vara med om bifall till densamma, förrän nödig kontroll införts i fråga om uppskattningen af kostnaden för vinterväghållet. I detta afseende hade jag i min motion förutsatt, att såsom grund för statsbidragets beräkning skulle läggas den ersättning, som, på sätt väglagen angifver, bestämmes och utbetalas till de respektive ploglagen. Ehuru väl jag för min del fortfarande anser, att med användande af denna beräkningsgrund nödig kontroll ej kommer att saknas, då det ju är Konungens befallningshafvande, som i händelse af tvist fastställer ersättningsbeloppet och besvär öfver Konungens befallningshafvandes beslut i dessa fall kan i vanlig ordning anföras, torde dock äfven en annan beräkningsgrund i förevarande afseende kunna tillämpas. Intet hinder synes mig nämligen möta i fråga om uppskattandet af den årliga kostnaden för vinterväghållet på samma sätt som för närvarande sker beträffande sommarvägunderhållet. Den grund, efter hvilken statsbidraget sålunda skulle utgå, skulle i så fall blifva alldeles densamma, vare sig det gäller sommar- eller vinterväghållningen. Och då ordföranden i uppskattningsnämnderna numera utses af Konungens befallningshafvande, en för hvarje län eller landstingsområde, samt då en ledamot i hvarje nämnd likaledes utses af Konungens befallningshafvande, lär väl erforderlig kontroll vinnas och all fruktan för oskäligen uppskattning af kostnaden för vinterväghållet således blifva öfverflödig.

Slutligen anser jag mig böra framhålla, att denna fråga icke har betydelse endast för de norrländska länen. Den statistik angående kostnaden för vägunderhållet, som upprättats af kammarkollegium med ledning af inkomna uppgifter från vägstyrelserna, ger tydligen vid handen, att vinterväghållningen i flera af länen i södra och mellersta Sverige betingade en kostnad, som motsvarade eller endast oväsentligt understeg samma kostnad i de norrländska länen. Men gifvet är, att, då vägnätet i de nordliga länen ännu nått en jämförelsevis ringa utveckling samt väghållningsdistrikten i många fall där torde vara mindre bärkraftiga, kostnaden för vinterväghållet, som det oaktadt ställer sig lika som i vissa län i södra och mellersta delarne af landet, skall verka än mera betungande i de norrländska länen.»

På grund af hvad sålunda anförts, kunde, fortsätter motionären, an-

ledning förefinnes att förnya den framställning i ärendet, som af honom gjordes vid sistlidet års riksdag. Men då bifall till en dylik framställning förutsatte vissa ändringar i lagen om väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 och det lämpligen borde anförtros åt Kungl. Maj:t att närmare utreda denna fråga äfvensom uppgöra de förslag, som därpå kunde föranledas, ansåge motionären sig endast böra göra den framställning, hvarom nu är fråga.

1909 års
sammansatta
stats- och
lagutskott.

Öfver herr Wiklunds motion i förevarande ämne vid förra årets riksdag samt en i samma syfte inom Första kammaren väckt motion yttrade sammansatta stats- och lagutskottet följande:

»I motionerna framhålles, att det måste anses innebära en inkonsekvens, att staten lämnar bidrag till vägunderhållet den tid mark är bar men icke till vinterväghållet.

Äfven om det vid ett första betraktande af frågan kan synas ligga något berättigadt i denna motionärernas åsikt, torde det dock vid en närmare pröfning visa sig, att inkonsekvensen är mera skenbar än verklig och att, ehuru vissa väghållningsdistrikt äro ogynnsammare ställda än andra med afseende å kostnaderna för vinterväghållningen, ett rättvisare tillstånd än det nuvarande näppeligen skulle komma till stånd genom den påyrkade ändringen.

Motionärerna hafva framhållit, att genom ett bifall till föreliggande förslag i viss mån en utjämning af väghållningsbesväret mellan de olika distrikten skulle uppnås.

Utskottet kan icke dela denna uppfattning. Af den hos kungl. kammarkollegium upprättade statistiska tabell för år 1907 angående allmänna väghållningsbesväret på landet kan man nämligen icke erhålla den uppfattning, att kostnaden för vinterväghållet i stort sedt drabbar de ekonomiskt svagare väghållningsdistrikten hårdare än de öfriga. Ett bifall till motionärernas förslag skulle sålunda i åtskilliga fall medföra, att distrikt, hvilkas utgifter för vintervägunderhållet vore betydande, men hvilkas totala väghållningskostnader icke kunde anses tryckande, erhöle ytterligare statsbidrag, hvaraf de icke vore i verkligt bohof, under det att andra distrikt, som hade obetydliga utgifter för vinterväghållningen men vore synnerligen betungade af öfriga väghållningskostnader, icke genom det af motionärerna föreslagna bidraget skulle erhålla någon nämnvärd lindring i sin väghållningstunga.

Genom ett bifall till motionärernas förslag skulle sålunda icke någon verklig utjämning komma till stånd, hvaremot en sådan obestridligen skulle

vinnas genom ett eventuellt fortgående på den redan inslagna vägen att lämna understöd åt de af väghållningsbesväret mest tryckta distrikten.

Det torde vidare böra erinras, att, ehuru vid 1905 års riksdag, förutom den då framlagda kungl. proposition om ändring i vissa delar af väglagen, en mångfald förslag väcktes om ändringar och tillägg i den kungl. propositionen, det därvid, såvidt framgår af vederbörande utskotts betänkande och kamrarnas protokoll, icke ifrågasatts någon ändring i propositionens från den ursprungliga lagen hämtade bestämmelse rörande sättet för statsbidragets beräkning. Denna omständighet torde i någon mån få anses tyda på, att i anmärkta hänseendet icke föreligger något mera afsevärdt missförhållande.»

På grund af hvad sålunda anförts, fann utskottet sig icke kunna förorda motionerna utan hemställde, att desamma icke måtte bifallas, hvilket också blef båda kamrarnas beslut.

Utöfver hvad sammansatta stats- och lagutskottet anført i sitt här ofvan återgifna utlåtande, däri jordbruksutskottet för sin del instämmer, vill utskottet tillägga, att med hänsyn till sättet för uppskattningen af vinterväghållet hvilken endast sker för att bestämma ploglagens ersättning, det icke gärna kan ifrågakomma att lägga denna uppskattning till grund för beräkningen af ett eventuellt statsbidrag. Att med ledning af kostnaderna för vinterväghållet finna någon lämplig beräkningsgrund för ett sådant bidrag torde också möta stora svårigheter, särskildt med afseende å de växlingar dessa kostnader undergå till följd af olika väderleksförhållanden olika år. Bästa sättet att vinna den utjämning af vägtungan, som motionären åsyftar, synes fördenskull vara att såsom hittills lämna statsbidrag till allt sommarväghåll och särskildt anslag till de mest betungade väghållningsdistrikten.

Under åberopande häraf får utskottet, jämte erinran att utskottet i annat utlåtande denna dag (nr 67) funnit sig böra, för lindring och utjämning af vägbördan i allmänhet, tillstyrka en höjning af statsbidraget till sommarväghållet, hemställa,

att herr Wiklunds ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 19 april 1910.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.

Reservation

af herrar grefve *R. G. Hamilton* och *G. A. E. Kronlund*.

Det skulle här antecknas, att herr *D. Persson* icke deltagit i ärendets slutliga behandling inom utskottet.
